

JUDr. Eva Keméňová, PhD.¹
Akadémia policajného zboru Bratislava
Katedra verejnej správy a krízového manažmentu

Analýza pripravenosti systému krízového manažmentu v SR pri realizácii vnútornej bezpečnosti Európskej únie

Úvod

Celková pripravenosť a akcieschopnosť systému krízového manažmentu závisí od toho, do akej miery sú pripravené jednotlivé subjekty spadajúce do tohto systému. Ide o veľmi rôznorodú skupinu štátnych, samosprávnych či súkromných subjektov, ktoré majú v zmysle aktuálnych právnych predpisov určité povinnosti zabezpečujúce istú úroveň ich vlastnej pripravenosti. Európska únia (skr. EÚ) v súvislosti s klimatickými zmenami poukazuje na aktuálnu a nevyhnutnú potrebu zvýšenia úrovne pripravenosti na zvládanie mimoriadnych udalostí ovplyvnených zmenou klímy v Stratégii Európa 2020,² ktorá sa v SR premietla do Operačného programu - Kvalita životného prostredia na obdobie 2014–2020.³ Okrem toho je tiež dokázané, že od roku 1981 rastú hospodárske škody spôsobené katastrofami v krajinách OECD rýchlejšie než HDP⁴ na obyvateľa. Aplikácia prípravných opatrení napr. v plánoch ochrany a plánoch využívania územia dokážu zvýšiť úroveň bezpečnosti obyvateľstva o 70 % vplyvom mimoriadnych udalostí.⁵ Dôležitosť celého systému pripravenosti preto naberá na význame.

Cieľ príspevku

Príspevok má za cieľ poskytnúť originálne výsledky z autorovho prieskumu zameraného na zistenie úrovne pripravenosti vybraných subjektov krízového manažmentu v Slovenskej republike, konkrétne obcí, miest, okresných úradov, priemyselných podnikov a jadrových elektrární. Keďže ide o prieskum realizovaný autorom príspevku, autor prieskum sám verifikoval a vyhodnocoval. Prieskum bol realizovaný v mesiacoch jún až september v roku 2016. Tieto výsledky predstavujú prepojenie teoretických východísk a empiricky získaných údajov. Príspevok

¹ JUDr. Eva Keméňová, PhD., Katedra verejnej správy a krízového manažmentu, APZ, Sklabinská 1, 83517 Bratislava 35, 09610 57249, eva.kemenova@akademiapz.sk

² Európska komisia (2010). EURÓPA 2020 - Stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu, Oznámenie Komisie KOM (2010) 2020, [online] [citované dňa 03.07.2017] Dostupné online: <<http://www.eur.lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:SK:PDF>>.

³ Operačný program Kvalita životného prostredia na obdobie 2014-2020, Ministerstvo životného prostredia SR, október 2014, s. 90 a nasl. [online] [citované dňa 03.07.2017] Dostupné online: <http://www.opzp.sk/wp-content/uploads/OPKZP_schvaleny-EK_s_logom.pdf>

⁴ Hrubý domáci produkt.

⁵ BETUŠ, Ľubomír. Podstata plánovania úloh a opatrení civilnej ochrany obyvateľstva. In: *Civilná ochrana*. 2014. 16. ročník, 1, február, s. 6.

v zhuťnenej podobe prezentuje formulované hypotézy, metódy a metodiku práce, ako aj výsledky, návrhy na zlepšenie a záver výskumnej práce.

Hypotézy a metódy výskumnej práce

Vedecký problém pre nás predstavovala otázka: *Je systém krízového manažmentu v Slovenskej republike, v zmysle vnútroštátneho práva a práva EÚ, komplexne pripravený na zvládnutie krízových situácií?* Na základe formulácie problému sme mohli stanoviť a následne verifikovať hypotézy výskumu. Hlavnú hypotézu H_0 sme formulovali nasledovne:

- *Systém krízového manažmentu v Slovenskej republike nie je komplexne pripravený na zvládnutie krízových situácií.*

Pracovné hypotézy zneli:

- H_1 – *Významná časť subjektov krízového manažmentu SR nedokáže v plnom rozsahu realizovať svoje spracované krízové plány v reálnej krízovej situácii.*
- H_2 – *Najlepšie pripravená oblasť krízového manažmentu v SR je oblasť priemyselných havárií.*
- H_3 – *Medzi významné faktory ovplyvňujúce úroveň pripravenosti krízového manažmentu SR patrí faktor odborného vzdelania a faktor ekonomického zabezpečenia činností vykonávaných v súvislosti s plnením úloh krízového manažmentu.*
- H_4 – *Právne normy k pripravenosti upravujúce povinnosti ohrozovateľov sú obsahovo precíznejšie ako právne normy upravujúce povinnosti subjektov verejnej správy.*

K vyhodnoteniu hypotéz sme dospeli na základe výsledkov teoretického a empirického výskumu, ktoré v príspevku uvádzame v časti nazvanej výsledky práce.

Na základe stanovenej optiky skúmania, teda predmetu skúmania bolo pre nás kľúčové vybrať správnu kombináciu **metód** zo skupiny všeobecných ako aj špeciálnych, a to ako teoretických tak aj empirických metód. Išlo predovšetkým o empirickú analýzu a syntézu, teoretickú analýzu a syntézu, systémovú analýzu, indukciu, dedukciu, abstrakciu, komparáciu, formálno-právne metódy, metódu formalizácie, dotazníkovú metódu, rozhovor a matematicko-štatistické metódy. Dôležité je tiež uviesť skutočnosť, že v našom výskume sme sa zamerali len na vybrané krízové situácie, na ktoré má vplyv právo EÚ. Išlo o povodne, priemyselné havárie, radiačné havárie a operácie civilnej ochrany v zahraničí (tzv. mechanizmus EÚ v oblasti civilnej ochrany).

Analytická metóda – ide azda o najzákladnejšiu metódu využívanú pri vedeckom skúmaní a pre nás predstavovala metódu využívanú v najväčšom rozsahu z dôvodu jej formulácie v názve našej vedeckej práce. Z dôvodov širokého uplatnenia tejto metódy sme aplikovali jej viaceré formy. Predovšetkým išlo o *klasifikačnú, vzťahovú (relačnú), kauzálnu a funkcionálnu analýzu*. Metódu klasifikačnej analýzy sme použili predovšetkým pri operacionalizácii základnej terminológie používanej v krízovom manažmente, predovšetkým krízového manažmentu ako takého, krízovej situácie a napokon veľmi dôležitého systému krízového manažmentu. Ďalej sme túto metódu využili pri štúdiu práva EÚ, vnútroštátnych právnych predpisov a teoretických

východisk problematiky krízového manažmentu v jej širších súvislostiach, ale taktiež ďalších koncepčných a strategických dokumentov upravujúcich problematiku krízového manažmentu. Klasifikovaním používaných pojmov, procesov, javov a príslušných právnych aspektov sme mohli pokračovať v poznávaní pomocou vzťahovej analýzy. Jej využitie sme uplatnili vyčlenením a systematickým preskúmaním vzťahov medzi zložkami, prvkami systému krízového manažmentu. Preskúmali sme taktiež vlastnosti daných vzťahov, podstatných pre systém krízového manažmentu, ktoré integrujú zložky celku do uceleného systému, čím sme prenikli do hĺbky problému. Uplatnením vzťahovej analýzy sme pristúpili ku *kauzálnej analýze*, ktorou sme odhalili príčinné vzťahy medzi skúmanými javmi, procesmi, predmetmi, a tak sme identifikovali príčiny a účinky daných skúmaných predmetov. K uskutočneniu dôslednej analýzy pripravenosti systému krízového manažmentu neodmysliteľne patrí taktiež *funkcionálna analýza*. Touto analýzou sme preskúmavali a identifikovali jednotlivé funkcie zložiek, prvkov systému krízového manažmentu, pričom sme sa zamerali predovšetkým len na tie podstatné zložky systému, bez ktorých by systém ako celok nemohol fungovať.

Metóda abstrakcie – Knapp a Gerloch¹ tvrdia, že v prípade ak sa pri použití metódy analýzy a syntézy použije najskôr metóda analýzy, syntézu predchádza metóda abstrakcie. Z toho dôvodu sme metódu abstrakcie v práci využívali vždy vo vzájomnej jednote s metódou analýzy a syntézy. Pomocou nej sme mohli vyhodnotiť podstatné od nepodstatného, napr. pri tvorbe otázok do dotazníka, či výbere podstatných pojmov súvisiacich s pripravenosťou krízového manažmentu.

Metóda syntézy – súčasné použitie logických metód analýzy a syntézy nám umožnilo vytvoriť ucelený pohľad na predmet skúmania. Metódu syntézy sme aplikovali pri zjednocovaní poznatkov o chápaní krízového manažmentu v Európskej únii, ako aj krízovom manažmente vo verejnej správe, ďalej pri identifikovaní jednotlivých pojmov a predovšetkým v záverečnej časti práce pri komplexnom vyhodnotení a zhrnutí výsledkov výskumu a náčrte jednotlivých možností ich využitia.

Systémová metóda – predmet našej práce predurčoval použiť systémovej metódy patriacej v súčasnosti pomerne k novším typom metód využívaných vo vedeckom bádání. Systém krízového manažmentu je preto nepredstaviteľné skúmať bez aplikácie a použitia systémovej metódy. Pomocou tejto metódy sme mohli skúmať činnosť krízového manažmentu ako uceleného systému, so všetkými podstatnými prvkami, kritériami usporiadania vzájomných vzťahov medzi prvkami a so samostatnou štruktúrou. Umožňovala nám tak posúdiť, či vôbec môžeme o krízovom manažmente hovoriť ako o systéme.

Metóda indukcie – uplatnenie zásad modernej logiky pri chápaní podstaty indukcie sa v našej práci odzrkadlilo hneď niekoľko krát. Metódu indukcie sme v práci použili pri identifikovaní hypotéz výskumu, v realizačnej etape, ale predovšetkým v záverečnej etape, pri vyvodzovaní všeobecných záverov a návrhov, vyhodnotenia úrovne pripravenosti systému krízového manažmentu v SR na vybrané krízové situácie, identifikovania najzávažnejších problémov a ich predpokladaných príčin a budúceho smerovania pripravenosti krízového manažmentu.

¹ KNAPP, Viktor a Aleš GERLOCH. *Vědecké metody poznání práva*. 1983, s. 50.

Metóda dedukcie – použiť indukciu bez dedukcie by znamenalo nedodržať dialektické poznávanie skutočnosti. Pri dedukcii platí, že z pravdivých, všeobecných premís vyvodzujeme konkrétne, pravdivé závery (deduktívne úsudky) pre jednotlivý prípad, nakoľko z pravdivosti premís nevyhnutne vyplýva pravdivosť úsudkov. My sme túto metódu aplikovali predovšetkým pri teoretickej aplikácii právnych aktov EÚ a SR ako všeobecne záväzných a platných pravidiel správania, z ktorých sme vyvodzovali deduktívne úsudky.

Metóda komparácie – porovnávanie vo vedeckom skúmaní azda ani nie je možné vynechať, keďže ide o čiastkovú metódu využívanú vždy v spojitosti s inou vedeckou metódou. Metódu komparácie sme využili predovšetkým hľadaním spoločných a rozdielných znakov orgánov verejnej správy a subjektov súkromného sektora v zastúpení priemyselnými podnikmi a jadrovými elektrárňami a orgánov územnej samosprávy a miestnej štátnej správy. Výsledné zistenia z komparácie nám dopomohli lepšie vyhodnotiť jednotlivé závery a výsledky z empirického prieskumu. Na základe komparácie sme mohli taktiež zistiť a porovnať aktuálne požiadavky EÚ vyplývajúce z jej práva a reálne uskutočňované úlohy krízového manažmentu v oblasti pripravenosti.

Formálno-právne metódy – sú metódy poznania obsahu právnych noriem a právnych úkonov, ich interpretácie. Rozlišujeme metódu gramatickej, logickej, systematickej a historickej interpretácie právnych noriem. Dopomohli nám k poznaniu a výkladu obsahu nejasných, chybných, či neúplných právnych noriem upravujúcich činnosť krízového manažmentu a jeho chápania nielen v SR, ale tiež v EÚ. V najväčšej miere sme ich použili pri charakterizovaní vybraných úsekov krízového manažmentu, na ktoré má vplyv Európska únia.

Dotazníková metóda – k získaniu údajov o skúmanej problematike sme využili často používanú, časovo a finančne nenáročnú sociologickú metódu dotazovania. Technika dotazníka nám umožnila získať veľké množstvo údajov k podstate skúmaného javu. Dotazník sme použili v súvislosti s empirickým prieskumom ako metódu k objasneniu názorov *zástupcov orgánov miestnej štátnej správy (odborov krízového riadenia), miestnej samosprávy (starostov obcí, primátorov miest, prípadne ďalších zamestnancov), ale taktiež zástupcov súkromného sektora (jadrových elektrární, priemyselných podnikov)*, na úroveň pripravenosti systému krízového manažmentu na vybrané druhy krízových situácií. Presné znenie dotazníka uvádzame v prílohe, avšak len toho, ktorý sme zaslali okresným úradom a obciam, pretože druhý dotazník, ktorý sme zaslali jadrovým elektrárňam a priemyselným podnikom bol bez otázok, ktoré sa ich netýkali.

Matematicko-štatistické metódy – tieto metódy sme využili predovšetkým k vyhodnocovaniu výsledkov z dotazníka, ale taktiež pri overovaní hypotéz. Prostredníctvom nich sme dokázali názorným, zrozumiteľným a prehľadným spôsobom usporiadať výsledky výskumu.

Vybrané teoretické aspekty skúmanej problematiky

Pridržajúc sa odporúčaní *Staroňovej*, ktorá tvrdí, že je veľmi dôležité na začiatku teoretickej časti akejkoľvek práce definovať základné (východiskové) pojmy, aby sme

ich mohli následne konzistentne používať v celej práci,¹ pozastavíme sa pri formulácii základnej terminológie využíwanej v práci najčastejšie.

Operacionalizácia pojmov

O dôležitosti pojmoslovia v každej vednej oblasti azda ani nie je potrebné veľa diskutovať. Krízový manažment ako veda, by sa bez zjednotenej terminológie nemohol rozvíjať a podobne je to aj v jeho aplikačnej oblasti. Subjekty realizujúce jednotlivé funkcie krízového manažmentu si musia pri vzájomnej komunikácii navzájom rozumieť. Táto požiadavka je o to dôležitejšia pri medzinárodnej spolupráci. Vzhľadom na multidisciplinárny charakter krízového manažmentu sa v teórii, ale aj v praxi často stretávame práve s nejednotným používaním pojmov. Keďže nie je možné ani efektívne formulovať všetky pojmy používané v práci, výber sme sústredili len na tie, ktoré sú v ontologickej rovine operacionalizácie pojmov dôležité pre objasnenie tých čŕt, atribútov a činiteľov krízového manažmentu, ktoré pomohli zodpovedať a objasniť nami formulovaný vedecký problém. Išlo o pojmy krízový manažment, krízová situácia a systém krízového manažmentu v Slovenskej republike.

Pojem krízový manažment bolo potrebné porovnať a odlíšiť od pojmov, s ktorými sa zvykne zamieňať. Odlíšili sme ho od pojmu *krízové riadenie* predstavujúce funkčný význam krízového manažmentu, ako aj od pojmu *bezpečnostný manažment*² zahŕňajúci krízový manažment v sebe. Ďalej sme tento pojem porovnávali s pojmami *rizikový manažment*³ a *manažment katastrof*. Rizikový manažment spolu s krízovým manažmentom je tiež dôležité vnímať najmä z hľadiska funkčného chápania, pretože v rámci tohto chápania tieto dva manažmenty prebiehajú z časového hľadiska sekvenčne za sebou, pričom rizikový predchádza krízový. Na záver sme uviedli porovnanie s manažmentom katastrof využívaný skôr v zahraničí. Napr. Medzinárodná federácia Červeného kríža a červeného polmesiaca ho charakterizuje ako „*organizovanie a riadenie zdrojov a zodpovednosti na riešenie všetkých humanitárnych aspektov mimoriadnych udalostí, najmä pripravenosti, reakcie a obnovy na obmedzenie dôsledkov katastrof*“.⁴

Myslíme si, že pojem manažment katastrof by výstižnejšie vystihoval podstatu jeho zamerania, než pojem krízový manažment, pretože pojem kríza sa často krát chápe ako kríza spoločenská, ekonomická, psychická a pod. A navyše krízový manažment býva súčasťou subjektov, ktorých predmet činnosti nesúvisí so zabezpečovaním bezpečnosti ako takej. Takými sú napr. banky, či podnikateľské subjekty s rôznym zameraním. Krízový manažment v týchto subjektoch je aktivovaný

¹ STAROŇOVÁ, Katarína. *Vedecké písanie: Ako písať akademické a vedecké texty*. Martin: Osveta, 2011, s. 40.

² Terminológia bezpečnostného manažmentu, Žilina, 2005. Dostupné na: [online] [citované dňa 07.09.2017] <http://www.securityrevue.com/tbm/part1_b.html#bezpecnostny-manazment>

SELINGER, Petr. Bezpečnostný manažment a krízový manažment ako neoddeliteľné súčasti riešenia kríz. In: *Krízový manažment vo verejnej správe a ochrana obyvateľstva. Zborník príspevkov*. 2008, s. 58-59.

³ FILIP, Stanislav a kol. *Manažment rizika*. 2011.

⁴ International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies, Disaster and crisis management, Dostupné na: [online] [citované 08.08.2017] <<http://www.ifrc.org/en/what-we-do/disaster-management/>>

v prípade nejakej nežiaducej, neplánovanej, negatívnej situácie, ktorá môže ohroziť činnosť tohto podniku, pričom nemusí mať nič spoločné s bezpečnosťou ľudí (zamestnancov), či majetku.¹

Ďalej sme sa v krátkosti venovali pojmu krízová situácia a jej vzťahu k mimoriadnej udalosti a k mimoriadnej situácii. Všetky tieto pojmy sú obsiahnuté v právnych predpisoch,² avšak podľa nášho názoru sú tieto definície neúplne a sústreďujú sa len na obsah konkrétnej právnej normy. Preto sme pri definovaní využili **Terminologický slovník krízového riadenia**,³ v ktorom sú tieto pojmy podrobne analyzované a definované a vzhľadom k tomu sa im venovať nebudeme, spomenieme len, že v našej práci používame pojem krízová situácia ako synonymum pojmu mimoriadna situácia. Čiže časopriestor, v ktorom nastáva ohrozenie života, zdravia, majetku a životného prostredia a ďalších chránených záujmov vyvolané pôsobením negatívnych následkov mimoriadnych udalostí vyžadujúcich si použitie špecifických postupov a nástrojov na jej vyriešenie.

Ako posledný pojem sme bližšie analyzovali systém krízového manažmentu v SR, kedy sme poukázali na črty, vlastnosti, prvky a časti tohto systému, čím sme uplatnili systémový prístup aplikovaním východísk všeobecnej teórie systémov. Využitím rôznych charakteristík viacerých autorov⁴ sme charakterizovali systém krízového manažmentu ako systém zložený z navzájom spojených a usporiadaných častí, prvkov ktorého účelom je vykonávanie úloh krízového manažmentu. Za časti systému považujeme predovšetkým subjekty krízového manažmentu zastúpené od najvyššej (nadhárodnej) po najnižšiu úroveň, ide predovšetkým o medzinárodné organizácie, orgány verejnej moci, orgány verejnej správy, subjekty súkromnej správy a fyzické osoby. Ďalej za časti systému krízového manažmentu považujeme tiež materiálne a technické vybavenie subjektov (úlohou ktorých je vykonávať konkrétne opatrenia, napr. záchranné práce) potrebných k tomu, aby mohli účinne, efektívne a účelne plniť úlohy krízového manažmentu.

Podľa všeobecnej teórie systémov musí byť systém **organizovaný**. Organizovanosť sme prezentovali na organizačnej štruktúre krízového manažmentu, pričom podľa nášho názoru je vhodné rozlišovať jeho päť úrovní a nie štyri ako niektorí autori.⁵ Počínajúc nadhárodnou, národnou, regionálnou, miestnou a končiac osobitnou - špecifickou úrovňou krízového manažmentu, ktorá je zastúpená právnickými osobami, fyzickými osobami - podnikateľmi⁶ a fyzickými osobami. Pri tejto poslednej úrovni sa pozastavíme. Špecifickosť tejto úrovne spočíva predovšetkým

¹ ŠIMÁK, Ladislav. *Krízový manažment vo verejnej správe*. 2004, s. 85.

² Ú. z. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu, z. č. 387/2002 Z. z. o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu, z. č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva.

³ ŠIMÁK, Ladislav a kol. *Terminologický slovník krízového riadenia*. 2006, s. 13.

⁴ BURÝ, Alois. *Teorie systémů a řízení*. 2007, s. 3; PROCHÁZKOVÁ, Dana. *Strategické řízení bezpečnosti*. 2013, s. 31; SADOVSKIJ, V. N. *Základy všeobecné teorie systémov*. 1974, s. 93-94.

⁵ BUZALKA, Ján vo svojej publikácii *Krízový manažment vo verejnej správe* z roku 2008 udáva štyri úrovne.

⁶ Fyzické osoby - podnikatelia sú napr. živnostníci podnikajúci podľa z. č. 455/1991 Zb., o živnostenskom podnikaní, alebo samostatne hospodáriaci roľníci podľa z. č. 105/1990 Zb., o súkromnom podnikaní občanov a pod.

v tom, že na jednej strane sú **fyzické osoby** (obyvatelia, občania) tými, ktorým sa poskytuje pomoc v krízových situáciách. Každý má právo na ochranu svojho života, vyplýva to priamo z Ústavy Slovenskej republiky.¹ Konkrétne oprávnenia fyzických osôb na ochranu ich života, zdravia, či majetku vychádzajú napr. zo zákona č. 42/1994 Z. z., o civilnej ochrane obyvateľstva.² No na druhej strane je každý povinný poskytnúť pomoc inej fyzickej osobe ak sa táto nachádza v stave tiesne, či núdze.³ Nejde len o morálnu a etickú povinnosť každého obyvateľa, ale taktiež právnu, vyplývajúcu z viacerých právnych predpisov, v ktorých je nazvaná odborné ako osobná pomoc, vecné plnenie, či poskytnutie vecných prostriedkov.⁴

Právnické osoby a fyzické osoby - podnikatelia môžu na jednej strane sami svojou výrobnou, či inou podnikateľskou činnosťou spôsobiť vznik krízovej situácie, a tak ohroziť život, zdravie, majetok, či životné prostredie. Hovoríme predovšetkým o priemyselných podnikoch, na ktoré sa vzťahuje zákon č. 128/2015 Z. z., o prevencii závažných priemyselných havárií a o jadrových elektrárnach upravených v z. č. 541/2004 Z. z., o mierovom využívaní jadrovej energie, ktoré sme zahrnuli do nášho empirického výskumu.

Pre presnejší výpočet subjektov krízového manažmentu musíme podotknúť, že pri systéme krízového manažmentu vo všeobecnosti ide o všetkých päť vymenovaných úrovní, ak ale chceme uvažovať o systéme krízového manažmentu v SR ide len o štyri úrovne, kam nezaraďujeme nadnárodnú úroveň, hoci má na národný systém krízového manažmentu zásadný vplyv. Na druhej strane, ak by sme chceli hovoriť len o krízovom manažmente vo verejnej správe v SR išlo by len o tri úrovne krízového manažmentu - štátnu, regionálnu a miestnu úroveň. V žiadnom prípade nemôžeme do organizačnej štruktúry krízového manažmentu vo verejnej správe zahŕňať aj právnické osoby, fyzické osoby – podnikateľov,⁵ či fyzické osoby, keďže tieto v súlade s teóriou verejnej správy nepatria do orgánov verejnej správy.⁶ Preto sme pozmenili členenie organizačnej štruktúry na poslednej úrovni z pomenovania individuálna na úroveň osobitná (špecifická), čo sa nám javí z hľadiska jazykovo-štylistického správnejšie.

Pripravenosť v krízovom manažmente

Keďže samotný dotazníkový prieskum bol zameraný na analyzovanie **pripravenosti** systému krízového manažmentu, bolo nutné v prvom rade pristúpiť k objasneniu obsahu pojmu *pripravenosť v krízovom manažmente* (Crisis preparedness). Pojem pripravenosť sa skôr vníma v procesuálnom význame ako jedna z fáz krízového manažmentu. Je to fáza, prebiehajúca v súlade s fázami krízového manažmentu následne po tom, ako sa po analýze zdrojov ohrozenia a po

¹ Článok 15 Ústavy Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb.

² § 17 z. č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva.

³ Tiesneň, či núdzu môžeme chápať ako synonymum slova krízová situácia.

⁴ § 13 zákona NR SR č. 129/2002 Z. z., o integrovanom záchrannom systéme v znení neskorších predpisov, či § 41 z. č. 7/2010 Z. z., o ochrane pred povodňami v znení neskorších predpisov.

⁵ Napríklad priemyselné podniky, teda ohrozovatelia, ktorí majú svoje miesto v systéme organizácie krízového manažmentu, ale nie vo verejnej správe, vzhľadom na predmet ich činnosti, ktorý je zameraný na trhové aktivity a vzťahy súkromnej správy.

⁶ MACHAJOVÁ, Jozefína. *Všeobecné správne právo*. 2010, s. 145, 161.

uskutočnení možných korekčních opatření realizuje konkrétna príprava zodpovedných subjektov krízového manažmentu. Obsah tohto pojmu je však dôležité vysvetliť aj z iného hľadiska a to z funkčného, ktorého podstata spočíva v neprestajnom realizovaní príslušných opatrení aj v čase keď v danom objekte, či území nie je krízová situácia. Keďže v slovenskej právnej úprave, ako aj dostupnej slovenskej odbornej literatúre nenachádzame vhodnú **definíciu pripravenosti** vychádzame z európskej legislatívy,¹ ktorú sme modifikovali na podmienky SR ako *stav pohotovosti a spôsobilosti celého systému krízového manažmentu v SR, ktoré umožňujú zabezpečiť účinnú rýchlu reakciu na krízovú situáciu a ktoré sú výsledkom vopred uskutočnených opatrení*. Slovo pripravenosť teda v sebe nesie tieto aspekty:

1. **pohotovosť** - sa chápe ako pripravenosť na rýchle vykonanie nejakej služby, úkonu; tiež môžeme hovoriť v tomto význame o akcieschopnosti, ktorá sa často uvádza v súvislosti s pojmom krízový manažment,
2. **spôsobilosť** - schopnosť vyhovieť určitým požiadavkám.

Pripravenosť v krízovom manažmente sa realizuje prostredníctvom prípravy, spracovávaní a prijímania krízových plánov,² realizovania cvičení, simulácií a vzdelávacích aktivít rôzneho druhu. Vzhľadom k tomu by sme mohli obsahovú stránku pripravenosti prezentovať ako určitý model pripravenosti,³ ktorý obsahuje dve skupiny činností a to vypracúvanie, aktualizáciu a aplikovanie **bezpečnostnej dokumentácie a odbornú prípravu a systémy vzdelávania v krízovom manažmente**.

Špecifiká krízového manažmentu

Výsledky nášho dotazníkového prieskumu poukázali na slabé a silné stránky pripravenosti ako takej. Do veľkej miery mali na týchto výsledkoch vplyv špecifiká krízového manažmentu, v kontexte ktorých bolo možné uskutočniť systematickú analýzu pripravenosti vybraných subjektov krízového manažmentu. V tomto príspevku poukážeme len na tie špecifiká, ktoré mali na náš dotazníkový prieskum priamy, či nepriamy vplyv. Na jednej strane môžeme hovoriť o rovnakých - spoločných znakoch a na druhej strane o rozdielnych znakoch. Tieto nás zaujímali z troch pohľadov. Prvým pohľadom je špecifické prostredie krízového manažmentu, ktoré je odlišné od bežného chápania manažmentu. Druhým pohľadom je postavenie, úlohy a základné princípy činnosti subjektov verejnej správy v tomto špecifickom prostredí - krízového manažmentu. A tretím posledným pohľadom je postavenie, úlohy a základné princípy činnosti subjektov súkromného sektora v krízovom manažmente. Keďže subjektov krízového manažmentu je celý rad, my sme si vybrali len niektoré. Subjekty súkromného sektora sú v našom prípade priemyselné podniky kategórie A a B podnikajúce v zmysle zákona č. 128/2002 Z. z. a jadrové elektrárne (JE Jaslovské

¹ Rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady č. 1313/2013/EÚ zo 17. decembra 2013 o mechanizme Únie v oblasti civilnej ochrany.

² Krízový plán je súbor jednotných a špecifických dokumentov, údajov, opatrení a príloh, určený na riešenie krízových a mimoriadnych situácií v štátnej správe, miestnej samospráve, v právnických a fyzických osobách a v ďalších subjektoch, spracovávaný na základe ich úloh v systéme krízového riadenia alebo ako reakcia na analýzu a hodnotenie ich vnútorných a vonkajších rizík a ohrození.

³ JACQUES, Tony. Issue Management and Crisis Management: An Integrated, Non-linear, Relational Construct, 2007, s. 8-9.

Bohunice, JE Mochovce) fungujúce v zmysle zákona č. 541/2004 Z. z. Subjektmi verejného sektora sú orgány verejnej správy - obce, mestá a okresné úrady.

Pri subjektoch verejnej správy (obce a mestá na jednej strane a okresné úrady na druhej strane), nás zaujímali ich rovnaké a rozdielne znaky. Medzi **rovnaké znaky** spomínaných orgánov verejnej správy patrí v prvom rade *verejný záujem*, ktorý ich predurčuje na poskytovanie služieb každému občanovi bez výnimky ako nedeliteľného verejného statku. Na druhej strane nepodliehajú tlakom trhovej ekonomiky ako je to pri súkromnom sektore, čo má svoje výhody ako aj nevýhody. Ďalším spoločným znakom oboch typov je skutočnosť, že *ich činnosť je veľmi úzko zviazaná všeobecne záväznými právnymi predpismi*, ako aj internými predpismi, poriadkami, smernicami a inštrukciami. Medzi **odlišné znaky** patrí v prvom rade *hlavný predmet činnosti*. Odbory krízového riadenia okresných úradov pracujú len na agende krízového manažmentu, z čoho vyplýva, že sú špecializované na prácu v tejto agende. Obce a mestá vykonávajú úlohy v rámci krízového manažmentu jednak ako výkon samosprávnych činností a jednak ako prenesený výkon štátnej správy. V žiadnom právnom predpise však nenájdeme explicitne uvedené, že daná agenda je agendou krízového manažmentu. V prenesenom výkone obce napr. vykonávajú náročné úlohy v oblasti ochrany pred povodňami. Ako svoju samosprávnú pôsobnosť vykonávajú obce rad činností v civilnej ochrane obyvateľstva. S uvedeným úzko súvisí financovanie týchto aktivít. V prípade počtu zamestnancov odborov krízového riadenia okresných úradov, je všeobecne známy fakt ich znižovania aj v rámci reformy ESO.¹

Ďalším odlišovacím znakom najmä vo vzťahu k obciam je *spôsob ustanovovania do funkcií a s tým súvisiaca zotrvačnosť v krízovom manažmente*. Starosta ako predseda krízového štábu na začiatku svojho volebného obdobia začne prenikať do danej problematiky, prípadne po viacerých skúsenostiach s mimoriadnymi udalosťami prenikne aj hlbšie, avšak po skončení jeho volebného obdobia sa celý proces s novým starostom začína odznova. Je však treba podotknúť, že je rozdielna situácia v prípade malých obcí a väčších miest s väčším počtom zamestnancov pracujúcich na danej agende, s viac financiami v rozpočte, a teda s viacerými možnosťami realizácie aktivít v krízovom manažmente.

Pozastavíme sa ešte pri rovnakých a rozdielnych znakoch medzi subjektmi verejného a súkromného sektora. Pre oba subjekty platí nutnosť *čeliť rovnakým rizikám* ohrozujúcim zamestnancov, či obyvateľstvo. Medzi odlišné znaky patrí fakt *za akú veľkú skupinu (množstvo) ľudí daný subjekt zodpovedá*. Priemyselné podniky a jadrové elektrárne primárne zodpovedajú za svojich zamestnancov, avšak obce a mestá zodpovedajú za všetkých svojich obyvateľov. Ďalším odlišovacím znakom je *predmet činnosti*. Subjekty súkromného sektora sa sústreďujú na mieru výnosov z vynaložených investícií, na druhej strane cieľom obcí, miest a okresných úradov je zabezpečovanie kvalitných služieb obyvateľom žijúcim na danom území. Navyše subjekty verejnej správy podliehajú vysokej úrovne verejnej kontroly pri vynakladaní verejných financií a taktiež musia spĺňať prísne požiadavky na transparentnosť

¹ Reforma ESO – Efektívna, spoľahlivá a otvorená verejná správa, ide o aktuálnu reformu štátnej správy zameranú na zefektívnenie fungovania, zabezpečenia kvality, transparentnosti a dostupnosti verejnej správy pre občana.

a zodpovednosť pri ich vynakladaní.¹ Ďalšie rozdiely objavujúce sa najmä na strane subjektov verejnej správy sú nasledovné:

- menšia flexibilita a autonómia manažérov pri rozhodovaní,
- nemožnosť zmerania výkonnosti z dôvodu nejednoznačnosti cieľov,
- nevyhnutnosť kompromisov kvôli skladaniu účtov verejnosti.²

Výsledky práce a diskusia

Dotazníkový prieskum mal za cieľ prepojiť teoretické východiská s praktickými poznatkami, názormi a skúsenosťami zástupcov orgánov miestnej štátnej správy, územnej samosprávy, priemyselných podnikov a jadrových elektrární, a získať tak komplexný prehľad o aktuálnom stave pripravenosti krízového manažmentu v SR. Okrem dotazníkového prieskumu sme realizovali riadený rozhovor so zamestnancom odboru krízového riadenia okresného úradu v Senci. Dotazník sme realizovali prostredníctvom elektronickej komunikácie. Z celkového počtu **1 647** poslaných dotazníkov bola dosiahnutá návratnosť 14,33 % čo predstavuje **236** vyplnených dotazníkov. Z 236 vyplnených dotazníkov sme obdržali 193 od obcí a miest, 33 od okresných úradov a 10 od priemyselných podnikov. Dotazník obsahoval 22 položiek, ktoré predstavovali polouzavreté otázky alebo výroky a časť otázok bola otvorených. Prvú časť dotazníka tvorili otázky k právnej úprave pripravenosti (3 otázky), druhú časť dotazníka sme sa zamerali na krízové plánovanie (6 otázok) a tretiu najobsiahlejšiu časť tvorili otázky k cvičeniam, nácvikom, tréningom, či simuláciám (15 otázok). Dotazník je súčasťou prílohy tohto príspevku.

Pomocou výsledkov empirického, ako aj teoretického výskumu sme dospeli k verifikovaniu hlavnej hypotézy, ktorá znela: „**Systém krízového manažmentu v SR nie je komplexne pripravený na zvládnutie krízových situácií**“. V nasledujúcej časti príspevku uvádzame vyhodnotenie jednotlivých pracovných hypotéz. Prvá pracovná hypotéza, ktorá znela: „**Významná časť subjektov krízového manažmentu SR nedokáže v plnom rozsahu realizovať svoje spracované krízové plány³ v reálnej krízovej situácii**“ **sa nám potvrdila**. Ukázalo sa, že túto významnú časť tvoria predovšetkým obce.⁴ My sme zaslali dotazník 1 527 obciam a mestám a získali sme 193 vyplnených dotazníkov, čo predstavuje **12,64 %**. Z *teoretických východísk* ku ktorým sme dospeli právnou analýzou nám vyplynulo, predovšetkým pri identifikovaní špecifik krízového manažmentu, že obce a mestá vykonávajú *agendu krízového manažmentu, ako jednu z mnohých agend, pričom im často chýba potrebná odbornosť*.

Ďalej nám vyplynul fakt, že v osobe starostu je problém najmä v súvislosti s *ich pravidelnou výmenou v komunálnych voľbách*. Pretože ak aj absolvujú potrebnú odbornú prípravu za danú obec, môže byť táto osoba vo voľbách vymenená práve po

¹ DRENNAN, Lynn T. a Allan McCONNELL. Risk and crisis management in the public sector. 2007, s. 9.

² TEJ, Juraj a Helena ŠIMKOVÁ. *Zvláštnosti v manažmente verejnej správy*. 2010, 3 s.

³ V dotazníku uvádzame všeobecný pojem krízový plán, keďže dotazované subjekty spracúvajú rôzne druhy plánov.

⁴ Nutné je spomenúť aký je celkový počet jednotlivých nami dotazovaných subjektov: počet obcí a miest v SR je v súčasnosti približne 2 933 (z toho 140 miest), počet okresných úradov je 72 a priemyselných podnikov 85 vrátane dvoch jadrových elektrární.

čase, keď sa niečo z agendy krízového manažmentu naučí. Na druhej strane priemyselné podniky vo väčšine prípadov neprestajne zamestnávajú osobu, ktorá sa danej agende naplno venuje. Odbory krízového riadenia okresných úradov sú taktiež špecificky odborne zamerané len na túto agendu.

Právnou analýzou sa nám taktiež podarilo zistiť, že obce a mestá nachádzajúce sa v oblasti ohrozenia radiačnou haváriou majú v zmysle európskej legislatívy¹ povinnosť oboznamovať verejnosť s opatreniami na ochranu obyvateľstva. To znamená poskytnúť základné informácie o tom ako sa majú obyvatelia správať v prípade ak nastane radiačná havária. Najjednoduchší spôsob je zverejňovať ich na svojich internetových stránkach. Z nášho prieskumu vyplynulo, že len **5 %** obcí a miest zo 110 malo na svojej internetovej stránke aspoň nejaké informácie.

Ďalšie argumenty, podľa ktorých tvrdíme, že práve obce by nedokázali v reálnej krízovej situácii v plnom rozsahu realizovať svoje krízové plány nám vyplynuli z dotazníka. Obce a mestá samé priznali, že ich najčastejšie problémy súvisiace s krízovými plánmi sú na prvom mieste nedostatok odborníkov schopných vypracovať kvalitné krízové plány, čo priamo súvisí s ich finančnými možnosťami a na druhom mieste je to aplikácia týchto plánov v praxi. Až **33 %** z opýtaných obcí a miest vôbec nepraktizuje cvičenia, alebo nácviky, pričom v zmysle právnych predpisov majú túto povinnosť.² V súvislosti s realizovaním cvičení obce a mestá samé priznali problémy s nedostatkom financií. Okrem uvedeného obce a mestá zabezpečujú hlásnu a informačnú službu civilnej ochrany prostredníctvom, ktorej realizujú opatrenia varovania obyvateľstva a vyznamenania osôb ako súčasť plánu ochrany obyvateľstva. Zistili sme, že len 4 % z opýtaných priznalo, že testuje funkčnosť týchto technických a informačných systémov, pomocou ktorých by v reálnej krízovej situácii zabezpečovali varovanie obyvateľstva a vyznamenanie osôb.

Druhá hypotéza znela: „*Najlepšie pripravená oblasť krízového manažmentu v SR je oblasť priemyselných havárií*“. Avšak táto **hypotéza sa nám nepotvrdila**. Najmä vzhľadom na predchádzajúce odôvodnenie tvrdenia prvej hypotézy musíme potvrdiť, že nemôžeme hovoriť o oblasti priemyselných havárií, ako o oblasti komplexne najlepšie pripravenej v rámci krízového manažmentu. V prvom rade, je potrebné podotknúť, že oblasť závažných priemyselných havárií je v SR a v celej EÚ do veľkej miery ovplyvnená právnou úpravou EÚ,³ pričom v SR sa premietla do z. č. 128/2015 Z. z., o prevencii závažných priemyselných havárií. Tento vplyv je potrebné vidieť pozitívne, pretože práve plnenie požiadaviek EÚ predovšetkým v oblasti prevencie a pripravenosti prispieva k zvýšeniu priemyselnej bezpečnosti, k ekologizácii priemyselnej sféry a k zlepšeniu medzinárodnej spolupráce v tejto oblasti. Prevádzkovatelia priemyselných podnikov si uvedomujú dôležitosť preventívnych

¹ Úradný vestník, Rada Európskej únie (2009). *Smernica Rady 2009/71/EURATOM, ktorou sa zriaďuje rámec Spoločenstva pre jadrovú bezpečnosť jadrových zariadení*. [online] [cit. dňa 01.08.2017]. Dostupné online: <<http://eur-lex-europa-eu/legal-content/SK/TXT/?qid=1447676873550&uri=CELEX:32009L0071>>.

² § 15 ods. 1 písm. i) a § 18 z. č. 42/1994 Z. z. a § 6 ods. 1 písm. b) vyhlášky MV SR č. 303/1996 Z. z. na zabezpečovanie prípravy na civilnú ochranu.

³ V súčasnosti je v platnosti tzv. SEVESO III. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/18/EÚ zo 4. júla 2012 o kontrole nebezpečností závažných havárií s prítomnosťou nebezpečných látok, ktorou sa mení a dopĺňa a následne zrušuje smernica Rady 96/82/ES, ú.v.EÚ L197. [online] [cit. dňa 23. 8. 2017]. Dostupné online: <<http://eur-lex.europa.eu>>.

opatření a opatření připravenosti na závažné priemyselné havárie, znižujú množstvá nebezpečných látok vo svojich podnikoch, zavádzajú nové technológie a poskytujú verejnosti potrebné informácie.¹ Z dotazníka nám z viacerých položiek vyplynul fakt, že pripravenosť priemyselných podnikov je na nadpriemernej úrovni. Uvedieme len niektoré argumenty. Priemyselné podniky samé považujú spracovanie krízových plánov za náročnú činnosť, a preto využívajú služby autorizovaných osôb. Pravidelne sa oboznamujú s obsahom krízových plánov a s nimi súvisiacimi metodikami na svojich pracoviskách a prikladajú tejto činnosti náležitý význam, keďže ako sami tvrdia je to súčasťou výcviku členov havarijnej komisie. Ako problematickú vnímajú ich pravidelnú aktualizáciu. Všetci respondenti považujú za veľmi dôležité realizovanie pravidelných a nepravidelných cvičení a nácvikov a tieto na svojich pracoviskách pravidelne uskutočňujú. V najväčšom rozsahu realizujú súčinnosťné cvičenia so všetkými zainteresovanými subjektmi, na druhom mieste pravidelné cvičenia v rámci svojej inštitúcie a realizujú tiež živé simulácie. Ako najväčší problém v súvislosti s ich realizovaním sa ukázala neochota personálu zúčastňovať sa na nich.

Avšak na druhej strane sú tu ďalšie subjekty, ktorých pripravenosť na tento typ krízovej situácie je podľa našich zistení už menej pozitívna a súvisí s predchádzajúcim vyhodnotením **prvej hypotézy**. Okresné úrady, obce a mestá majú taktiež svoje miesto v problematike závažných priemyselných havárií, pretože v prípade ohrozenia civilného obyvateľstva sa uplatňujú opatrenia z Plánu ochrany obyvateľstva, ktoré tieto subjekty vypracúvajú. Môže ísť napr. o evakuáciu, protichemické opatrenia, či poskytovanie núdzového ubytovania a stravovania. Počet obcí a miest kvantitatívne prevyšuje všetky ostatné subjekty. A tak, ak v prvej hypotéze tvrdíme, že významná časť subjektov krízového manažmentu - teda orgány územnej samosprávy, by nedokázali v plnom rozsahu realizovať svoje spracované krízové plány - plány ochrany obyvateľstva v reálnej krízovej situácii, nemôžeme potvrdiť nami formulovanú druhú hypotézu. Tento záver vyplýva taktiež z teoretických východísk systémového prístupu, podľa ktorého sa každý systém skladá z navzájom spojených a usporiadaných častí - rady subjektov, ktoré v ňom majú svoje nezastupiteľné miesto. Ak je vynikajúco pripravený jeden subjekt, neznamená to, že bude reálna krízová situácia zvládnutá vynikajúco. Musíme k danému problému pristupovať systematicky. Ak by napr. došlo k závažnej priemyselnej havárii, aj napriek realizácii veľmi prísnych preventívnych a prípravných opatrení zo strany priemyselných podnikov, ktoré by vykonali všetky potrebné opatrenia na ochranu svojich zamestnancov, ale došlo by k ohrozeniu širšej verejnosti, očakávalo by sa od obcí a miest, aby správne aplikovali opatrenia zo svojich plánov ochrany obyvateľstva.

Predposlednou hypotézou bola hypotéza vzťahujúca sa k faktorom pripravenosti: „Medzi významné faktory ovplyvňujúce úroveň pripravenosti krízového manažmentu SR patrí faktor odbornej prípravy a faktor ekonomického zabezpečenia činností vykonávaných v súvislosti s plnením úloh krízového manažmentu,“ ktorú sa **nám podarilo potvrdiť** nielen pomocou dotazníka, ale aj teoretickou analýzou. Spomenieme len vybrané výsledky z dotazníka. Keďže subjekty krízového manažmentu vytvárajú heterogénne prostredie, zložené z orgánov štátnej správy,

¹ Ministerstvo životného prostredia SR, Súhrnná správa o závažných priemyselných haváriách v SR za rok 2011, 8 s. [online] [cit. dňa 5. 8. 2017]. Dostupné online: <<http://minzp.sk/files/oblasti/prevencia-priemyselnych-havarii/informacie/zph-za-rok-2011-final.pdf>>.

územnej samosprávy, súkromnej sféry a ďalšie, nie je možné tretiu hypotézu odôvodňovať súhrnne, ale jednotlivo za každý nami dotazovaný subjekt.

Priemyselné podniky, sú súčasťou súkromného sektora, ktorých prvoradým cieľom je dosiahnuť zisk. Musia dodržiavať prísnu legislatívu, keďže predstavujú ohrozovateľa pre svojich zamestnancov a obyvateľstvo. Ak by ju nedodržiavali, hrozili by im prísne finančné sankcie, ktoré by mohli ohroziť ich zisky. A tak pristupujú k pripravenosti zodpovedne aj tým, že sú vybavené najnovšou technológiou a prostriedkami na zdolávanie závažných priemyselných havárií. Taktiež nemajú problém s financovaním cvičení či živých simulácií.

Obce a mestá plnia predovšetkým svoju samosprávnú funkciu, hospodária s vlastným majetkom a v prenesenom výkone vykonávajú tiež štátnu správu. V rámci samosprávnych činností, predstavuje agenda krízového manažmentu len jednu z mnohých agend, ktoré obce a mestá musia vykonávať. Väčšie obce a mestá nepredstavujú taký závažný problém, keďže v mnohých prípadoch majú zriadené napr. referáty civilnej ochrany či iné špeciálne pracoviská, kde sú zamestnaní ľudia pracujúci len na tejto agende. Problém predstavujú predovšetkým malé obce, v ktorých pracuje malý počet zamestnancov a *nie je dostatok financií* zamestnať osobu s pracovnou náplňou agendy krízového manažmentu. A tak tu absentuje *odborný prístup*. Na druhej strane sú tu starostovia, ktorí musia absolvovať určité vzdelávacie aktivity, avšak ako sme už spomínali ak sa niečo po určitom čase aj naučia, môžu byť vymenení v pravidelných voľbách. Ďalší problém súvisiaci s *financovaním* tejto agendy vychádza z predmetu činnosti obcí a miest. Keďže agenda krízového manažmentu nie je zaradená len pod samosprávnú činnosť, alebo len pod výkon štátnej správy, je rozdielne aj financovanie týchto činností. Výdavky obcí spojené v súvislosti so vzniknutou krízovou situáciou - priemyselnou haváriou, povodňou, či radiačnou haváriou by boli hrazené zo štátneho rozpočtu. Avšak výdavky obce na pripravenosť teda napr. na prípravu na civilnú ochranu, alebo výdavky na vyhotovovanie a aktualizáciu povodňových plánov si musí obec hrať sama zo svojho rozpočtu, čo môže znova predstavovať problém najmä pre malé obce s obmedzeným rozpočtom.

Okresné úrady, ich odbory krízového riadenia si príslušné krízové plány vypracúvajú samostatne, keďže je to v náplni ich práce a v súvislosti s týmito plánmi sa najčastejšie stretávajú s problémami pri ich aplikácii v praxi. Ide najmä o prípady obcí, ktorých často nepostihujú mimoriadne udalosti, a tak ak tieto nastanú, potrebujú pomoc od okresných úradov k správne praktickému uplatneniu svojich plánov. Keďže okresným úradom často dopomohli krízové plány k lepšiemu zvládnutiu reálnej krízovej situácie oboznamujú sa s ich obsahom a majú veľmi dobrý prehľad tiež o ďalšej dokumentácii, ktorú majú na pracovisku. Okresné úrady považujú za veľmi dôležité realizovanie cvičení, či nácvikov a keďže ich musia v zmysle právnych noriem realizovať, pravidelne sa na nich zúčastňujú, predovšetkým na súčinnostných cvičeniach so všetkými zainteresovanými subjektmi. Okresné úrady sú organizátormi Súťaží mladých záchranárov, a tak prispievajú k príprave detí a žiakov na základných a stredných školách na krízové situácie. Účasť na rôznych vzdelávacích aktivitách je pre nich samozrejmosťou a preukázali to viacerými typmi kurzov, ktoré absolvovali. Svoje materiálne technické vybavenie považujú vo veľkej miere za nedostatočné. Vlastnú pripravenosť okresné úrady ohodnotili ako priemernú predovšetkým na možné priemyselné havárie a na povodne. Myslíme si, že dôvod spočíva predovšetkým v častej spolupráci s priemyselnými podnikmi a obcami v súvislosti s vypracúvaním

krízových plánov a realizovaním pravidelných cvičení. V súvislosti s finančnou stránkou okresné úrady priznali, že práve financie predstavujú najväčší problém pri realizácii cvičení.

Posledná, **štvrtá hypotéza** znela: „Právne normy k pripravenosti upravujúce povinnosti ohrozovateľov sú obsahovo precíznejšie ako právne normy upravujúce povinnosti subjektov verejnej správy.“ Aj táto hypotéza sa **nám potvrdila**. Ohrozovateľov tu myslíme priemyselné podniky a jadrové elektrárne. Dôležitosť pripravenosti na jadrové havárie, ktorú jej pripisuje EÚ, sa odzrkadľuje vo veľmi prísnych normách, ktoré musia jadrové elektrárne v súvislosti s vnútorným havarijným plánom realizovať. V novej Smernici Rady z roku 2014¹ EÚ vyzýva k trvalému procesu vzdelávania, čím sa má zabezpečiť primeraná úroveň spôsobilosti u všetkých pracovníkov v oblasti jadrovej bezpečnosti. Precízne sú ustanovené obsahové náležitosti vnútorného i vonkajšieho havarijného plánu, povinnosti zamestnancov jadrových elektrární v súvislosti s oboznamovaním sa s obsahom ich plánu, vykonávanie profesijných školení, nácvikov a ďalších aspektov pripravenosti vo vyhláske ÚJD č. 35/2012 Z. z.²

Podobne je to tiež v prípade právnych noriem vzťahujúcich sa na priemyselné podniky pre prípad závažných priemyselných havárií, ktoré sme už vyššie v texte odôvodňovali.

V súvislosti s uvedeným majú svoje povinnosti aj *orgány verejnej správy* ustanovené v ďalších právnych predpisoch. Ide predovšetkým o vypracúvanie vonkajších havarijných plánov, nazývané tiež plány ochrany obyvateľstva (skr. POO) a realizáciu ďalších opatrení, ktoré s nimi súvisia. Avšak pre tieto subjekty, predovšetkým pre obce a mestá to nie je jednoduchá záležitosť. POO obsahuje rôzne typy krízových plánov, a tak musia vychádzať zo zákona a z vyhlások. Právna úprava je neprehľadná, často duplicitná a ak nedisponujú odborne zdatnými zamestnancami majú často problém spracovať POO na požadovanej úrovni. Získané výsledky z dotazníkového prieskumu taktiež naznačujú, že právna úprava krízového manažmentu, vzťahujúca sa na činnosť subjektov verejnej správy vyžaduje potrebné zmeny, najmä vzhľadom na jej neprehľadnosť, duplicitu a používanie nejednotnej terminológie.

Na základe nášho kladného vyhodnotenia hypotéz H_1 , H_3 a H_4 a záporného vyhodnotenia hypotézy H_2 sme potvrdili hlavnú hypotézu H_0 : Systém krízového manažmentu v Slovenskej republike nie je komplexne pripravený na zvládnutie krízových situácií.

V *záverečnej časti* dotazníka sa mohli respondenti vyjadriť k danej problematike a mohli uviesť svoje návrhy, poznámky či komentáre. Súhrnným spôsobom uvádzame aj tie. **Záver** *obcí a miest*, ktorých respondenti sa z pomedzi ostatných subjektov vyjadrili v najmenšom počte, boli predovšetkým o: zjednodušení agendy; dôležitosť tejto agendy závisí aj od toho aký význam jej pripisuje starosta; veľmi veľká pracovná vyťaženosť zamestnancov obcí a miest, ktorí vykonávajú kumulované funkcie a tým u nich absentuje odbornosť; vzájomná spolupráca medzi orgánmi štátnej správy

¹ Smernica Rady 2014/87/Euratom z 8. júla 2014, ktorou sa mení smernica 2009/71/Euratom, ktorou sa zriaďuje rámec Spoločenstva pre jadrovú bezpečnosť jadrových zariadení.

² ÚJD – Úrad jadrového dozoru.

a územnej samosprávy; nedostatok pozornosti venovanej mimoriadnym udalostiam najmä v súčasnej situácii ovplyvnenej zmenami klímy; informovanosť zhora nadol voči orgánom územnej samosprávy; vzájomné prepojenie dobrovoľných hasičských zborov s problematikou krízového riadenia a civilnej ochrany a využívanie ich materiálneho a technického zabezpečenia; zlepšiť prípravu civilného obyvateľstva formou prednášok, letákov, televíznych relácií; problémy malých obcí pri vypracúvaní potrebnej dokumentácie ako aj pri reálnej krízovej situácii najmä z dôvodu neodbornosti starostu.

Závery okresných úradov sme zhrnuli nasledovne: uskutočniť celkový audit právnych noriem, zjednodušiť ich a vzájomne zladíť; zjednodušiť a sprehľadniť príslušnú dokumentáciu; plne profesionalizovať krízové štáby obcí a miest, aby neboli závislé od volebného obdobia starostu, primátora; pri obciach pod 1000 obyvateľov preniesť agendu krízového manažmentu na väčšie mesto, či obec, kde by sa tejto agende v plnom rozsahu venoval jeden či dvaja zamestnanci; neustálym znižovaním prísunu financií a počtu zamestnancov sa znižuje aj celková pripravenosť; vydať jednotný terminologický slovník a presne vymedziť pôsobnosť orgánov štátnej správy pri riešení mimoriadnych udalostí; povinná odborná pomoc pre krízové štáby obcí výjazdovými skupinami okresných úradov pri každej mimoriadnej udalosti.

Závery priemyselných podnikov, z ktorých sa skoro všetci respondenti v tejto časti dotazníka vyjadrili, sme rovnako zhrnuli nasledovne: oblasť prevencie má v prípade priemyselných havárií nezastupiteľný význam; veľmi slabá informovanosť verejnosti o tom čo robiť v prípade ohrozenia spôsobuje najväčšie problémy, a preto má nesmierny význam osvetová činnosť a rôzne druhy cvičení; ochrana zamestnancov je v prípade náhleho úniku toxických látok podceňovaná hlavne z dôvodu vysokých nákladov na potrebné zabezpečenie; zlepšenie vzájomnej spolupráce so štátnymi orgánmi nielen na regionálnej úrovni, ale taktiež na ústrednej úrovni.

Diskusia

Z predchádzajúcich zistení vyplynulo viacero problémov, ktorých riešenie navrhujeme v nasledujúcich riadkoch tohto príspevku. V prvom rade je potrebné venovať z hľadiska teoretického väčšiu pozornosť problematike pripravenosti *celého systému krízového manažmentu v SR*, nielen výkonným záchranným zložkám, akým je Integrovaný záchranný systém, ale taktiež orgánom verejnej správy. Preto je potrebné v teórii krízového manažmentu identifikovať všetky jeho subjekty a určiť aká je ich úloha v rámci celého systému. Dôležité je pritom vychádzať zo špecifik verejnej ako aj súkromnej správy. Ako najvhodnejší spôsob sa javí príprava vedeckej monografie, ktorá by danú problematiku analyzovala, predovšetkým z pohľadu pripravenosti v krízovom manažmente.

Sekcia KR MV SR¹ by mala vytvoriť pracovnú skupinu, ktorá by uskutočnila dôslednú *právnu analýzu všetkých právnych predpisov* upravujúcich agendu krízového manažmentu. Pracovná skupina by mala byť zložená zo všetkých zástupcov subjektov krízového manažmentu. Tieto právne predpisy je potrebné podstatne

¹ Ide o Sekciu krízového riadenia, ktorá predstavuje odborný útvar Ministerstva vnútra pre túto problematiku.

zjednodušiť, vzájomne ich zladíť, prípadne prijať jeden právny predpis komplexne riešiaci agendu krízového manažmentu. Pri príprave znenia týchto právnych predpisov venovať väčšiu pozornosť pripravenosti orgánov verejnej správy, ich odbornej príprave, realizácii pravidelných cvičení, ako aj potrebného finančného zabezpečenia týchto opatrení. Ďalej zo strany Sekcie KR MV SR by malo prísť k príprave **metodického pokynu k bezpečnostnej dokumentácii** okresných úradov, obcí a miest, upravujúceho všetky obligatórne náležitosti nielen krízových plánov, ale taktiež k realizácii cvičení, nácvikov a organizovania pravidelnej a nepravidelnej odbornej prípravy.

V rámci zlepšenia pripravenosti okresných úradov je potrebné zvážiť ďalšie okliešťovanie odborov krízového riadenia, keďže ide o zamestnancov pracujúcich len na agende krízového manažmentu a vyznačujúcich sa tým potrebnou odbornou spôsobilosťou a zmyslom pre chápanie mnohých praktických súvislostí, a predovšetkým predstavujúcich „pomocnú ruku“ pre obce a mestá. Už v súčasnej dobe je ich stav poddimenzovaný najmä pre prípady závažných krízových situácií, kedy by museli súčasne vykonávať aj niekoľko funkcií. Okresné úrady nedisponujú vybavením na záchranné práce, keďže na tieto práce sú predurčené iné subjekty. A tak si myslíme, že by bolo vhodné právne zakotviť povinnú spoluprácu ich výjazdových skupín, s krízovými štábmi obcí a miest. Čím by im mohli priamo v mieste udalosti poskytnúť potrebné odborné rady, ktoré často krát neskúseným obciam a mestám chýbajú.

Ďalej sú to **obce a mestá**, ktoré vzišli z nášho výskumu ako tie, ktoré sú najmenej pripravené na zvládnutie krízových situácií. A tak vidíme v tejto oblasti zmeny o to potrebnéjšie. Bolo by vhodné **zjednodušiť a sprehladniť agendu krízového manažmentu** na úrovni územnej samosprávy, v prvom rade tým, že bude začlenená buď pod samosprávu, alebo len pod prenesený výkon štátnej správy, čím sa zjednoduší aj princíp financovania. My by sme sa priklonili k jej zaradeniu pod štátnu správu z dôvodu samotnej podstaty cieľov krízového manažmentu, o ktoré musí mať v prvom rade záujem štát. Na druhom mieste by bolo vhodné zjednotiť bezpečnostnú dokumentáciu územnej samosprávy do jedného komplexného krízového plánu, o čom sa v súčasnosti už rokuje. Zvážiť ustanovenie povinnosti pre obce a mestá nad 1 000 obyvateľov **zamestnávať osobu** (resp. viac osôb v závislosti od počtu obyvateľov) odborne spôsobilú na vykonávanie všetkých potrebných činností súvisiacich s agendou krízového manažmentu. Mohlo by ísť o osobu, ktorá má zodpovednosť napr. za agendu BOZP,¹ ochranu, obranu a bezpečnosť, ako je to v súčasnosti v niektorých veľkých mestách. Táto osoba by vypracúvala všetku potrebnú dokumentáciu, absolvovala by potrebné školenia a ďalšie potrebné činnosti. U obciach s počtom obyvateľov menším než 1 000 by bolo vhodnejšie, zákonom **preniesť agendu krízového manažmentu na mesto**, resp. väčšiu obec, kde by pracovali spomínaní zamestnanci len v uvedenej oblasti.

Ďalej v dôsledku pravidelného striedania starostu, či primátora, by bolo vhodné plne **profesionalizovať krízový štáb** obce či mesta, aby tento nebol závislý od funkčného obdobia starostu. Členmi krízového štábu by mohli byť napr. zamestnanci obecného úradu, členovia dobrovoľného hasičského zboru, lekár, príslušník PZ, HaZZ,

¹ Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci.

prípadne ďalšie osoby, ktoré majú potrebné schopnosti, zručnosti, či iné skúsenosti využiteľné počas možnej krízovej situácie.

Ako aplikačná prax dokazuje, nie je možné pre obce a mestá očakávať pomoc od štátnych orgánov v prípade materiálno-technického zabezpečenia potrebného napr. v prípade častých povodní a keďže niektoré obce a mestá ohrozujú mimoriadne udalosti s väčšou pravdepodobnosťou než iné, bolo by vhodné bližšie ustanoviť právnu povinnosť pre tieto orgány alokovať ich finančné prostriedky do špeciálneho fondu - **krízového fondu**. Z tohto fondu by boli hrazené opatrenia na prípravu (školenia, kurzy, cvičenia) a ďalšie materiálne a technické opatrenia krízového manažmentu. Pri určovaní, o ktoré obce a mestá ide, by sa mohlo vychádzať z analýzy územia, ale taktiež rôznych metód analýzy rizika, a to najmä vo vzťahu k obciam a mestám v blízkosti jadrových elektrární, priemyselných podnikov, prípadne tých, ktoré sú často postihované povodňami. V dôsledku nedostatku finančných prostriedkov je veľmi vhodné využívať možnosti *dobrovoľných hasičských zborov obcí* na plnenie úloh v oblasti civilnej ochrany obyvateľstva, v znení zákona.¹

V územiach, kde je častý výskyt povodní nie je dôležitá len pripravenosť, ale prevencia. V budúcnosti je možné očakávať čoraz častejší výskyt povodní aj na miestach, kde sa doposiaľ nevyskytovali. Preto je v prvom rade na obciach a mestách, aby začali **pracovať na dlhodobých preventívnych opatreniach**, zameraných na spomalenie odtoku vody z povodia vodných tokov, zvýšenie retenčnej schopnosti povodia, prípadne podporu prirodzenej akumulácie vody v lokalitách na to vhodných.² Na tieto opatrenia sa v súčasnosti sústreďuje aj únia, tým že núti štáty prikladať tejto oblasti podstatnú dôležitosť.

V rámci praktických aspektov pripravenosti je potrebné organizovať **pravidelné cvičenia s viacerými obcami**, či mestami vždy pod dohľadom príslušného okresného úradu, pričom by mohlo ísť o cvičenia spolu so základnými školami, ale tiež záchrannými zložkami. Avšak podmienkou by bolo podieľanie sa príslušnou finančnou čiastkou na jeho realizácii, pre všetky subjekty.

Navrhujeme tiež výrazne zlepšiť **osvetovú činnosť vo vzťahu k civilnému obyvateľstvu** formou odborných prednášok organizovaných v obciach a mestách, základných a stredných školách, pomocou letákov, či televíznych relácií. Oznamovať v hromadných informačných prostriedkoch informácie o uskutočnených cvičeniach a o zistených nedostatkoch. Zverejňovať dotknutými obcami a mestami nachádzajúcimi sa v oblasti ohrozenia jadrových elektrární všetky potrebné informácie, vyžadované v zmysle platnej právnej úpravy a zvážiť či sa k týmto obciam a mestám nemajú pridať aj tie, ktoré sa nachádzajú v oblasti ohrozenia priemyselných podnikov. Informovať obyvateľstvo aj o pozitívnych výstupoch zahraničných misií

¹ Zákon NR SR č. 37/2014 Z. z., o Dobrovoľnej požiarnej ochrane Slovenskej republiky a o zmene niektorých zákonov.

² Pozri bližšie: KEMÉŇOVÁ, Eva. Aktuálne možnosti ochrany územia pred účinkami povodní v Slovenskej republike, 2014, s. 56-61. KEMÉŇOVÁ, Eva. Ochrana územia miest a obcí pred povodňami. In: *Civilná ochrana*. 2014, 16. ročník, 2. a 3. číslo, s. 56-58. KEMÉŇOVÁ, Eva. Racionalizácia protipovodňovej ochrany vykonávanej orgánmi územnej samosprávy. In: *Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie konanej v dňoch 29.-30. 4. 2014*. 2014, s. 211.

v slovenských jadrových elektrárnách, ako aj o možnostiach získavania informácií na verejnom portáli MŽP SR¹ o činnosti priemyselných podnikov v SR.

No a v neposlednom rade je veľmi dôležitá vzájomná spolupráca a informovanosť na všetkých úrovniach, počnúc ústrednou a končiac individuálnou. Keďže bez ochoty všetkých zainteresovaných subjektov nie je možný progres a s tým súvisiaca primeraná úroveň zvládania prípadných krízových situácií.

Záver

V našom príspevku sme prenikli do skúmanej problematiky len v rámci niektorých aspektov. Je veľmi dôležité nezabúdať v teoretickej oblasti na praktické aspekty krízového manažmentu a naopak v praxi využívať teoretické znalosti vychádzajúce z krízového manažmentu ako vedy. Vzhľadom na klimatické zmeny, ktoré majú do budúcnosti priniesť na Slovensko teploty znamenajúce nárast o 4°C je možné očakávať presun teplotných pomerov Podunajskej nížiny do regiónu pod Vysokými Tatrami.² Ruka v ruke s týmito veľkými zmenami, je možné očakávať častejšie obdobia sucha a intenzívne privalové dažde. Ako obzvlášť významné sa preto javia v súčasnosti opatrenia prevencie a pripravenosti, ktorých efektívne využívanie môže do veľkej miery zabrániť vzniku uvedených javov, prípadne ich pomôže lepšie zvládnuť. A tento fakt si uvedomuje tiež Európska únia, ktorá prostredníctvom právneho systému v rámci svojej vnútornej bezpečnosti zasahuje do oblasti krízového manažmentu, raz v podobe priamych nariadení, inokedy v podobe usmernení, či odporúčaní. Pozitívnym dôkazom týchto zásahov v SR sú právne predpisy z oblasti prevencie závažných priemyselných havárií a z oblasti jadrovej bezpečnosti.

Avšak ak hovoríme o krízovom manažmente v Slovenskej republike ako o komplexnom systéme, musíme podotknúť, že na celkovú úroveň pripravenosti vplýva pripravenosť všetkých jej subjektov, orgánov verejnej správy nevynímajúc. Čiže ak chceme hovoriť o komplexnej pripravenosti na konkrétnu krízovú situáciu, napr. radiačnú, či priemyselnú haváriu, musíme prihliadať na pripravenosť celého radu subjektov. Od samotného ohrozovateľa, cez orgány verejnej správy, až po zabezpečenie náhradného bývania, zdravotnej, psychologickej a ďalšej pomoci. Pomocou nášho dotazníkového prieskumu sme v príspevku poukázali na viaceré problémové aspekty. Zistili sme, že za súčasných spoločenských a legislatívnych podmienok predstavuje pripravenosť orgánov územnej samosprávy najväčší problém. Príslušná právna úprava je pre ne príliš zložitá, neprehľadná a duplicitná. Z predmetných právnych noriem im vyplývajú povinnosti, ktoré nedokážu na požadovanej úrovni realizovať, prípadne ich vôbec neuskutočňujú. Myslíme tým napríklad spracované nekvalitné krízové plány a neuskutočňovanie pravidelných cvičení. Ďalšie problémy súvisia s personálnym obsadením, či finančným zabezpečením.

¹ Ministerstvo životného prostredia SR.

² PECHO, Jozef. Zmena klímy: Globálny problém s lokálnymi dopadmi, Praha, 4,11, 22 s. [online] [citované dňa 6.8.2017] Dostupné online: <<http://www.nun.sk/zmena.pdf>>

Literatúra

- BURÝ, Alois. Teorie systémů a řízení. [online]. Ostrava: Vysoká Škola Báňská – Technická Univerzita v Ostravě, 2007. 62 s. [cit. 10. 8. 2017] Dostupné na internete: <<http://homen.vsb.cz/~bur.50/TAR07.pdf>>.
- BETUŠ, Ľubomír, 2014. Podstata plánovania úloh a opatrení civilnej ochrany obyvateľstva. In: *Civilná ochrana*. 16. ročník/1, február 2014, 12-16 s. ISSN 1335-4094.
- DRENNAN, Lynn T. a Allan McCONNELL. *Risk and crisis management in the public sector*. London and New York: Routledge Taylor and Francis Group, 2007. ISBN 978-0-415-37815-4 (pbk).
- FILIP, Stanislav; ŠIMÁK, Ladislav a Marián KOVÁČ. *Manažment rizika*. 1. vyd. Bratislava: Sprint dva, 2011. ISBN 978-80-89393-49-7.
- International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies, Disaster and crisis management, Dostupné na: [online] [citované 8. 8. 2017] <http://www.ifrc.org/en/what-we-do/disaster-management/>.
- JACQUES, Tony. Issue Management and Crisis Management: An Integrated, Non-linear, Relational Construct, In: *Public Relations Review*. 33 (2), 2007, 147-157 s. [online] [citované 06.04.2017] Dostupné online: <http://www.issueoutcomes.com.au/websites/issueoutcomes/Images/Relational%20model%20PRR.pdf>
- KEMÉŇOVÁ, Eva. Analýza pripravenosti systému krízového manažmentu v Slovenskej republike pri realizácii vnútornej bezpečnosti Európskej únie: dizertačná práca. Bratislava: Akadémia PZ, 2016. 201 s.
- KEMÉŇOVÁ, Eva. Aktuálne možnosti ochrany územia pred účinkami povodní v Slovenskej republike. In: *Bezpečná spoločnosť a voda: Zborník*. České Budějovice: VŠERŠ, 2017, s. 56-67. ISBN 978-80-87472-79-8.
- KEMÉŇOVÁ, Eva. 2014. Ochrana územia miest a obcí pred povodňami. In: *Civilná ochrana*. 16. ročník, október 2014, s. 56-58. ISSN 1335-4094.
- KEMÉŇOVÁ, Eva. 2014. Ochrana územia miest a obcí pred povodňami. In: *Civilná ochrana*. 16. ročník, december 2014, s. 56-58. ISSN 1335-4094.
- KEMÉŇOVÁ, Eva. 2014. Racionalizácia protipovodňovej ochrany vykonávanej orgánmi územnej samosprávy. In: *Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie konanej v dňoch 29. - 30. 4. 2014*. Bratislava: APZ, s. 210-219. ISBN 978-80-8054-605-2.
- KNAPP, Viktor a Aleš GERLOCH. *Vědecké metody poznání práva*. Praha: Ústav státní správy, 1983.
- MACHAJOVÁ, Jozefína a kol. *Všeobecné správne právo*. 5. akt. vyd. Bratislava: Eurokódex, s.r.o., 2010. ISBN 978-80-89447-27-5.
- Ministerstvo životného prostredia SR, Súhrnná správa o závažných priemyselných haváriách v SR za rok 2011, 8 s. [online] [cit. dňa 5. 8. 2017]. Dostupné online: <<http://minzp.sk/files/oblasti/prevenicia-priemyselných-havarii/informacie/zph-za-rok-2011-final.pdf>>.
- Operačný program Kvalita životného prostredia na obdobie 2014-2020, Ministerstvo životného prostredia SR, október 2014, s. 90 a nasl. [online] [citované dňa 3. 7. 2017] Dostupné online: <http://www.opzp.sk/wp-content/uploads/OPKZP_schvaleny-EK_s_logom.pdf>
- PECHO, Jozef. Zmena klímy: Globálny problém s lokálnymi dopadmi, Praha, Ústav Fyziky Atmosféry, Oddelenie Klimatológie, AV ČR, 29 s. [online] [citované dňa 6. 8. 2017] Dostupné online: <<http://www.nun.sk/zmena.pdf>>
- SADOVSKIJ, V. N. *Základy všeobecnej teórie systémov*. I. vyd. Bratislava: Pravda, 1979.

- SELINGER, Petr. Bezpečnostný manažment a krízový manažment ako neoddeliteľné súčasti riešenia kríz. In: *Krízový manažment vo verejnej správe a ochrana obyvateľstva*. Zborník z konferencie s medzinárodnou účasťou konanej 28. 10. 2008 v Bratislave, s. 55-62. ISBN 978-80-8054-457-7.
- STAROŇOVÁ, Katarína. *Vedecké písanie: ako písať akademické a vedecké texty*. Martin: Osveta, 2011. ISBN 978-80-8063-359-2.
- ŠIMÁK, Ladislav et. al. *Terminologický slovník krízového riadenia*. Žilina: Fakulta špeciálneho inžinierstva Žilinskej univerzity v Žiline, 2005, 44 s. ISBN 80-88829-75-5. Dostupné na: [online] [citované 7. 8. 2017] <<http://fsi.uniza.sk/kkm/files/publikacie/tskr.pdf>>.
- ŠIMÁK, Ladislav. *Krízový manažment vo verejnej správe*. Žilina: EDIS – vydavateľstvo ŽU, 2004. ISBN 80-88829-13-5.
- TEJ, Juraj a Helena ŠIMKOVÁ. Zvláštnosti v manažmente verejnej správy, In: *Transfer inovácií*. Internetový časopis o inováciách v priemysle, 2010, s. 144-150. ISSN 1337-7094. [online] [citované 30. 7. 2017] Dostupné online: <<http://www.sjf.tuke.sk/transferinovacii>>
- Terminológia bezpečnostného manažmentu. Žilina, 2005. Dostupné na: [online] [citované dňa 07.09.2017] <http://www.securityrevue.com/tbm/part1_b.html#bezpecnostny-manazment>
- Ústava SR č. 460/1992 Z. z.
- Zákon č. 387/2002 Z. z., o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu.
- Ústavný zákon č. 227/2002 Z. z., o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu.
- Zákon NR SR č. 42/1994 Z. z., o civilnej ochrane obyvateľstva.
- Zákon NR SR č. 129/2002 Z. z., o integrovanom záchrannom systéme.
- Zákon NR SR č. 7/2010 Z. z., o ochrane pred povodňami.
- Zákon NR SR č. 128/2015 Z. z., o prevencii závažných priemyselných havárií.
- Zákon NR SR č. 37/2014 Z. z. o Dobrovoľnej požiarnej ochrane Slovenskej republiky.
- Európska komisia (2010). EURÓPA 2020 - Stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu, Oznámenie Komisie KOM (2010) 2020, [online] [citované dňa 3. 7. 2017] Dostupné online: <<http://www.eur.lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:SK:PDF>>.
- Európsky parlament a rada (2013), Rozhodnutie Európskeho parlamentu a rady č. 1313/2013/EÚ zo 17. decembra 2013 o mechanizme Únie v oblasti civilnej ochrany, L347/924, [online] [cit. dňa 19. 8. 2017]. Dostupné online: <<http://eur-lex.europa.eu>>.
- Smernica Rady 2014/87/Euratom z 8. júla 2014, ktorou sa mení smernica 2009/71/Euratom, ktorou sa zriaďuje rámec Spoločenstva pre jadrovú bezpečnosť jadrových zariadení.
- Vyhláška MV SR č. 303/1996 Z. z. na zabezpečovanie prípravy na civilnú ochranu.
- Európsky parlament a Rada (2012), Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/18/EÚ zo 4. júla 2012 o kontrole nebezpečenstiev závažných havárií s prítomnosťou nebezpečných látok, ktorou sa mení a dopĺňa a následne zrušuje smernica Rady 96/82/ES, ú.v.EÚ L197. [online] [cit. dňa 23. 8. 2017]. Dostupné online: <<http://eur-lex.europa.eu>>.

PRÍLOHA – Dotazník

Príloha

DOTAZNÍK

„Analýza pripravenosti systému krízového riadenia pri realizácii vnútornej bezpečnosti Európskej únie“

I. Časť – údaje pre identifikáciu dotazovaného subjektu

Názov a sídlo okresného úradu /obce/mesta/mestskej časti:

Okres:

Kraj:

Funkcia ktorú vykonávate:

Početnosť mimoriadnych udalostí v priestore Vašej pôsobnosti:

Veľmi častá Zriedkavá Žiadna Iná.....

Vysvetlivky k chápaniu použitých pojmov:

- Pre všeobecné a zjednodušené označenie budeme namiesto pojmov mimoriadna situácia, krízová situácia a mimoriadna udalosť používať len pojem MIMORIADNA UDALOSŤ,
- Pod pojmom krízový plán budeme rozumieť všeobecné pomenovanie plánov na zvládanie mimoriadnych udalostí (napr. havarijné, plány ochrany obyvateľstva a zamestnancov, plány poskytovania pomoci a pod.)

II. Časť – Právna úprava

1. Súhlasíte s názorom, že na úroveň pripravenosti krízového manažmentu má vplyv systém vzdelávania a príslušná právna úprava?

Áno v plnej miere Čiastočne Vôbec nie Neviem posúdiť
Iné.....

2. Zodpovedá súčasná platná právna úprava z oblasti zvládania mimoriadnych udalostí požiadavkám praxe z pohľadu Vašej činnosti?

Áno v plnej miere Čiastočne Vôbec nie Neviem posúdiť
Iné.....

3. Označte ktorý právny predpis by si podľa Vášho názoru vyžadoval zásadnú novelizáciu?

- Ú. z. č. 227/2002 Z. z., o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového, výnimočného a núdzového stavu,
 - Z. č. 42/1994 Z. z., o civilnej ochrane obyvateľstva,
 - Z. č. 387/2002 Z. z., o bezpečnosti štátu mimo času vojny a vojnového stavu,
 - Z. č. 129/2002 Z. z., o integrovanom záchrannom systéme,
 - Iné.....
-

III. Časť - Krízové plánovanie

1. (4) Súhlasíte s názorom, že je nevyhnutné mať pre zodpovedné orgány spracované krízové plány (napr. havarijné plány, plány ochrany obyvateľstva)?

Áno Nie Neviem posúdiť

2. (5) Myslíte si, že súčasná platná právna úprava je dostačujúca pre spracovanie havarijných plánov a plánov ochrany obyvateľstva?
Áno Nie Nevieť posúdiť
Iné.....
Uvedte dôvod Vašej predchádzajúcej odpovede:
.....
3. (6) Využívate služby príslušných autorizovaných osôb na vypracovanie krízových plánov alebo ich spracovávate samostatne?
Využívame služby autorizovaných osôb Spracovávame ich samostatne
Nevieť posúdiť
Uvedte dôvod Vašej odpovede:
.....
4. (7) Vykonáva Váš nadriadený orgán kontrolu vypracovania krízových plánov (najmä havarijných plánov a plánov ochrany obyvateľstva)?
– Áno pravidelne
– Áno nepravidelne
– Nie
– Nevieť posúdiť
– Iné.....
5. (8) Poskytujú Vám náležitú a potrebnú pomoc Vaše nadriadené orgány, v prípade ak sa v krízových plánoch (najmä havarijných plánoch a plánoch ochrany obyvateľstva) nachádzajú určité nedostatky?
Áno Nie Nevieť posúdiť
Iné.....
Ak áno, konkretizujte o ktorý orgán ide:
.....
6. (9) S akými problémami sa stretávate najčastejšie v súvislosti s krízovými plánmi (najmä havarijnými plánmi a plánmi ochrany obyvateľstva)?
– S nedostatkom vlastných odborníkov schopných vypracovať kvalitné krízové plány
– S ich pravidelnou aktualizáciou
– S ich aplikáciou v praxi
– Iné.....

IV. Časť - Cvičenia, nácviky, tréningy, simulácie

1. (10) Oboznamujete sa na Vašom pracovisku s obsahom krízových plánov (najmä havarijných a plánov ochrany obyvateľstva) a s nimi súvisiacimi metodikami, postupmi, manuálmi?
Áno pravidelne Áno nepravidelne Nie Nevieť posúdiť
Iné.....
Konkretizujte dôvod Vašej odpovede:
– Áno, iba pretože mi to prikazuje zákon
– Áno, pretože nás často postihujú mimoriadne udalosti a mnoho krát nám pomohli zvládnuť danú situáciu
– Nie, nepovažujeme to za potrebné, vieme zvládnuť danú situáciu aj bez tejto činnosti
– Nie, pretože nás doposiaľ nepostihla žiadna mimoriadna udalosť
– Iné.....

2. (11) Uveďte aké metodiky, schválené pracovné postupy alebo manuály máte na Vašom pracovisku k dispozícii:
.....
3. (12) Považujete za dôležité realizovanie pravidelných alebo nepravidelných cvičení a nácvikov?
Áno sú veľmi dôležité *Nie sú až tak dôležité* *Nie sú vôbec dôležité*
Iné.....
- Konkretizujte dôvod Vašej odpovede:
– *Sú dôležité, pretože pomocou cvičení sa dá lepšie zvládnuť reálna krízová situácia*
– *Nie sú dôležité, pretože skutočnosť bude vždy iná*
– *Nie sú dôležité, pretože ľudia, ktorí cvičia sú často vymieňaní*
– *Iné.....*
4. (13) Uskutočňujete na Vašom pracovisku cvičenia a nácviky v oblasti krízového riadenia?
Áno pravidelne *Áno nepravidelne* *Nie* *Neviem posúdiť*
Iné.....
5. (14) Ktoré z nasledovných foriem cvičení realizujete:
– *Pravidelné cvičenia v rámci našej inštitúcie*
– *Súčinnostné cvičenia so všetkými zainteresovanými subjektmi*
– *Súčinnostné cvičenia so zahraničnými inštitúciami*
– *Živé simulácie*
– *Testovanie funkčioschopnosti technických systémov, informačných systémov*
– *Iné.....*
6. (15) V čom vidíte najväčšie nedostatky pri realizácii cvičení a nácvikov?
– *Nedostatok teoretických poznatkov, metodických pokynov a postupov*
– *Nedostatok financií*
– *Neochota personálu*
– *Iné.....*
7. (16) Mali ste možnosť zúčastniť sa cvičenia alebo reálnej záchranej operácie so zahraničným tímom?
Áno *Nie* *Neviem posúdiť*
Iné.....
- Aký je Váš názor na spoluprácu so zahraničnými tímami:
– *Máme dobré skúsenosti, sme schopní prijímať a komunikovať so zahraničnými tímami*
– *Nemáme dobré skúsenosti, pretože.....*
– *Iné.....*
8. (17) Je v základnej(ných) škole(ách) vo Vašej obci, či meste vyučovaný predmet Ochrana života a zdravia?
Áno *Nie* *Neviem posúdiť*
Iné.....
9. (18) Zapájajú sa žiaci v základnej(ných) škole(ách) vo Vašej obci, či meste do súťaže mladý záchranár CO?
Áno *Nie* *Neviem posúdiť*
Iné.....

10. (19) Zúčastňujete sa pravidelne Vy, alebo iní určení zamestnanci vzdelávacích kurzov, odborných seminárov či iných vzdelávacích aktivít v oblasti krízového riadenia?

Áno pravidelne Áno nepravidelne Nie Nevieť posúdiť
Iné.....

Ak ste odpovedali kladne, konkretizujte ako často sa vzdelávacích aktivít zúčastňujete, aký typ kurzu ste absolvovali a ktorý subjekt ich realizoval:

.....

11. (20) Ako hodnotíte úroveň týchto vzdelávacích aktivít?

- *Pozitívne, pretože lektormi sú odborníci*
- *Pozitívne, pretože poskytujú praktické odporúčania potrebné pre plnenie našich úloh*
- *Pozitívne, ale mohli by byť organizované aj častejšie*
- *Negatívne, pretože neposkytujú žiadne praktické poznatky, či odporúčania potrebné pre plnenie našich úloh*
- *Iné.....*

12. (21) Mali ste možnosť zúčastniť sa na kurze realizovanom Vzdelávacím a technickým ústavom civilnej ochrany v Slovenskej Ľupči?

Áno Nie

Ak áno, uveďte na akom:

.....

13. (22) Zúčastnili ste sa „Národného programu vzdelávania IZS vo väzbe na podporu človeka v tiesni a úlohy v oblasti bezpečnostného systému štátu“ ktorý sa realizoval v rokoch 2014-2015?

Áno Nie

Ak áno, konkretizujte ako hodnotíte prínos pre Vašu prácu účasť na tomto programe vzdelávania:

.....

14. (23) Ako hodnotíte stav a kvalitu Vášho materiálneho a technického vybavenia potrebného na zvládanie mimoriadnych udalostí?

.....

15. (24) Posúďte na akej úrovni je pripravenosť Vášho systému krízového manažmentu na zvládanie mimoriadnych udalostí.

Mimoriadna udalosť	Úroveň Vašej pripravenosti			
Živelné pohromy - Povodne	nadpriemerná	priemerná	podpriemerná	neviem
Priemyselné havárie v objekte priemyselného podniku	nadpriemerná	priemerná	podpriemerná	neviem
Jadrové/Radiačné havárie	nadpriemerná	priemerná	podpriemerná	neviem
Operácie civilnej ochrany v zahraničí (v rámci mechanizmu CO)	nadpriemerná	priemerná	podpriemerná	neviem